

I. COLLOQUIUM BIBLICUM U BEČU (WIEN) 22. i 23. LISTOPADA 1982.

Adalbert REBIĆ

Dana 22. i 23. listopada 1982. na poziv Instituta za novozavjetnu biblijsku znanost i Austrijskog katoličkog biblijskog društva održan je II. biblijski kolokvij u Beču. Tema bijaše *Biblija – Riječ Božja*. Na kolokvij u Beču bilo prisutno oko 35 egzegeta iz Austrije, Južnog Tirola, DR Njemačke, Čehoslovačke, Mađarske, Jugoslavije i Rumunjske. Iz Jugoslavije bijahu prisutni potpisnik ovih redaka i dr Nikola Hohnjec, bibličar i kapelan Sv. Marije (predavač biblijskih znanosti na teološkom fakultetu „Matija Vlačić Ilirik“ u Zagrebu).

Prvo predavanje održao je Johannes Baptist *Bauer* o *povijesti biblijskog kanona*. Ukazao je na složenost povijesti kanona i kao kriterij stvaranja kršćanskog kanona Biblije naznačio je kršćansku istinu. Prikazao je povijest stvaranja kanona. Počeo je s poviješću stvaranja židovskog kanona. Nastanak kršćanskog kanona osvijetlio je na temelju Muratorskog odlomka, Tertulijana i Augustina. Poslije predavanja razvila se plodna diskusija.

Radni dio kolokvija sastojao se od sedam vrlo kratkih i sažetih referata na koje se svaki put nadovezala vrlo dinamična i predmetna diskusija.

Prvi je referent bio Adam *Seigfried* (inače rođen u Filipovu, Bačka), profesor dogmatike u Beču i u Gradecu (Graz) s temom *Anfrage eines Systematikers zum Thema Wort Gottes* (Upit sistematičara teologije u vezi s temom Riječ Božja). U svom je referatu postavio egzegetima pitanja: Može li u napetim odnosima između sistematske teologije (dogmatike) i egzegeze biti od pomoći novo shvaćanje objave Drugog vatikanskog sabora (Bog se sam otkriva i spasenjski naklanja čovjeku na temelju svoje ljubavi – Isus Krist je utjelovljena Riječ Božja)? Drugo pitanje bijaše: Ostaje li za sistematsku teologiju i dalje „tvrđi biblijski orah“, da je naime Isus nastupio s nečuvanim zahtjevom: u sebi samome je obistinio najvišesteni dolazak kraljevstva Božjeg, zbog toga išao u smrt i po uskrsnuću bio potvrđen kao „Riječ Božja“ uosobljena u njemu? U diskusiji se pokazalo da to i nije tako „tvrđi“ orah, naprotiv on je vrlo mekan. Isus je u svome susretu s nekim ljudima (učenici i ostali) iste ljude potakao na razmišljanje, prisilio ih da na temelju Pisma odgonetnu njegov identitet. Zato Pisma ostaju u vlasti Crkve. Zato tumačenju Pisma treba pristupiti s vjerom koju pojedinac baštini u toj Crkvi. Upravo se zato i razlikuju židovska i kršćanska egzegeza.

Drugo predavanje održao je Wolfgang *Beilner*, profesor biblijske egzegeze u Salzburgu, na temu *Isusovo shvaćanje Pisma kao Božje Riječi* (Jesu eigenes Verständnis der Schrift als Wort Gottes). Na temelju samog Svetog pisma pokazao je kako se Pismo otvorilo Isusu, kako je Isus sam otvorio Pisma učenicima i kako je stvorio novo „Sveto pismo“ (Novi zavjet). Isus je često tipološki tumačio Pisma, slobodno s njima ophodio i reinterpreterao ih. Pisma su za Isusa bila *Riječ Božja*. U narednoj diskusiji se pitanje Isusova odnosa prema Svetom pismu razjasnilo. Isusov slobodan pristup Svetom pismu pokazuje da je uživo navješćivana „Riječ Božja“ korisnija i učinkovitija nego samo napisana. Objava se i danas uvijek iznova događa u propovijedanju. U tom smislu onda nije održiv pojam nadahnuća koji se odnosi samo na *pisanu* riječ. Isusov odnos prema Pismu, u smislu da se podložio Pismu, pokazuje da i mi danas moramo Pismo prihvatiti i tumačiti unutar vjerničke zajednice.

Treći je referent bio Carl-Peter *März* (profesor biblijske egzegeze u Erfurtu, DDR) s predavanjem *Prvokršćanska prosudba Starog zavjeta kao Riječi Božje* (Die urchristliche Beurteilung des AT als Wort Gottes). Prve kršćanske zajednice razumjele su Stari Zavjet kristološki i kristološki ga od samog početka tumačile i propovijedale. No, razumijevanje Starog Zavjeta u odnosu na kristološku razinu nije u svim kršćanskim zajednicama bilo jednako, nego je od zajednice do zajednice variralo. Upravo to kristološko tumačenje Starog Zavjeta bijaše povodom da su Židovi raskinuli s kršćanima i istjerali ih iz sinagoge kao heretike. U diskusiji se pokazalo da u prvokršćanskim zajednicama nije postojalo isključivo samo kristološko shvaćanje Starog Zavjeta, nego i parenetsko i teocentrično i trinitarno. U diskusiji je bilo istaknuto i to da neka novozavjetna mjesta treba shvatiti kao vremenski uvjetovana (osobito kad se radi o nekim disciplinarnim propisima).

Sljedeći je dan prvo predavanje održao A. *Stiglmair* (Brixen, Južni Tiro) o *proročkoj literaturi kao Riječi Božjoj* (Prophetenliteratur als Wort Gottes). Predavač je pokazao kako su za proroka „Riječ Božja“ bile one riječi koje su mu došle kao Riječ koju treba „sada“ navijestiti. Ta „riječ“ postaje slušaču neposredno „Riječ Božja“, jer ga stavlja pred važnu odluku, mijenja njegov život. U diskusiji se pokazalo da prorokova riječ mora također biti u skladu s ranijom Izraelovom vjerom.

Nakon njega predavanje o tome *kako su mudraci našli put* u kanon održao je J. Reindl (profesor iz Erfurta). Da bi odgovorio na to pitanje, Reindl je ukratko prikazao postanak Knjige izreka. Na anonimne pojedinačne mudre izreke nadovezuju se, kao „nauka“, smišljene zbirke izreka koje prvotno potječu od nekog prirodnog autoriteta (otac, učitelj), ali se ubrzo pridaju nekoj općenito priznatoj osobi kao „mudroj“ osobi (neki tipični mudrac, kralj, konačno Salomon). Takve zbirke se od onda više ne smatraju kao obične ljudske izreke, koje bi bile odraz običnog ljudskog iskustva, nego se pridaju volji Jahvinoj. Konačno, mudrost shvaćaju na personificirani način, ona je kod Boga: kod njega boravi, djeluje (vidi Izr 1–9). U diskusiji se mnogo raspravljalo o Deuteroizaiji. Deuteroizaiju se smatra sponom između proročke i mudroslovnice literature (vrijeme postanka: poslije babilonskog sužanjstva).

Georg Braulik (profesor egzegeze u Beču) govorio je o *Zakonu kao Riječi Božjoj* (o sličnoj temi napisao je članak „Gesetz als Evangelium. Rechtfertigung und Begnadigung nach der deuteronomischen Tora“, u *Zeitschrift für Theologie und Kirche* 79/1982, str. 127–160). Govorio je zapravo o Knjizi ponovljenog zakona. Na tom je području on poznati stručnjak. Govorio je o 2 Kr 22 i o nastanku Knjige ponovljenog zakona. Knjiga je u prvotnoj svojoj jezgri bila pronadena u hramskom zidu pa pripisana Mojsiju (historizirana). Nakon što su Izraelci nakon Izlaska prekršili Savez, Ponovljeni zakon nije više bio povelja saveza nego je vrijedio kao „zakon“ u smislu „nauka“ po kojemu je Bog *blizu* svome narodu kao *najhumaniji zakonodavac*. Riječ Božja je u tom smislu osnovno Božje priklanjanje čovjeku, koje ima za cilj da čovjeka preuzme u svoj trojstveni odnos. Prema svojoj teološkoj strukturi Ponovljeni zakon je zapravo „evanđelje“ (usp. Pnz 30,11–14 i Rim 10,6–10). U diskusiji se pokazalo kako se upravo na Ponovljenom zakonu vidi rast vremenski uvjetovanih aktualizacija do „Riječi Božje“.

Završni je referat održao Jakob *Kremer* (profesor egzegeze u Beču) o „*duhovnom tumačenju i o duhovnom smislu Biblije*“. Duhovni smisao biblijskog teksta je onaj koji nastaje pri vjerničkom čitanju Biblije unutar Crkve. Odlučujuće za pronalaženje duhovnog smisla jest i to što se jedan biblijski tekst može pročitati u drugoj i drukčijoj povijesnoj situaciji nego što je ona u kojoj je tekst nastao, što se može, ukratko, aktualizirati (biblijska reлектura). U tom je smislu moguće i danas starozavjetne tekstove i Isusove riječi shvatiti na novi način (Riječ Božja upućena nama). U diskusiji koja je potom slijedila mnogo se govorilo o kriteriologiji za pravilno čitanje Biblije. Nipošto se Bibliju ne smije tumačiti na neki proizvoljni način. Zato tu ima vrlo veliku ulogu historijsko-kritička metoda (ali ona sama za se nije dostatna!). Važno je voditi računa i o „sensus fidelium“ i o cjelovitom smislu nekog biblijskog teksta u okviru cijele Biblije (o kontekstu).

U sažetku možemo reći da su tijekom ovog dvodnevnog rada bile istaknute ove značajke Pisma kao „Riječi Božje“:

1) Pismo kao „Riječ Božja“ ima gotovo neku „sakramentalnu“ strukturu. Biblijska riječ postaje „signum efficax“ (ona uzrokuje neke procese između Boga i čovjeka).

2) Pismo kao „Riječ Božja“ ima „inkamatorsku“ strukturu u dvostrukom smislu riječi: kao povijesna veličina ostvaruje se na uvijek novi, konkretni način, a kao teološka veličina svo Pismo ostaje usmjereno na onu Riječ koju je Bog izgovorio u osobi svog utjelovljenog Sina.

3) Sveto pismo kao „Riječ Božja“ ima i „među-osobnu“ strukturu: ona proizlazi iz Boga koji je čovjeku okrenut, prignut, s njime razgovara, da bi ga uveo u svoj život. To je razgovor Boga i čovjeka, saopćavanje jednog drugome.

4) Sveto pismo pokazuje svoju „dinamičko-mnogosloženu“ strukturu. Zato ne može ostati pri doslovnom značenju riječi.

5) Sveto pismo ima „provokatorsku“ strukturu: izazov je čovjeku.

6) Sveto pismo ima „inovatorsko-aktualizirajuću“ strukturu. Po svojoj naravi ono je živa Riječ Božja, a ne mrtvo slovo. Zato se svetopisamsku riječ mora stalno prevoditi u jezik dotičnog vremena; uvijek ju iznova naviještati i tumačiti.